

1η ΕΝΟΤΗΤΑ: Οι πρώτες μέρες σ' ένα νέο σχολείο

Τι είναι πρόταση;

Πρόταση είναι το σύνολο των λέξεων που είναι γραμματικά οργανωμένο:

π. χ. Ο Γιάννης είναι μαθητής της Α' Γυμνασίου.

Τι είναι περίοδος λόγου;

Περίοδος είναι το τμήμα που αποτελείται από μία ή περισσότερες προτάσεις και καταλήγει σε ένα σημείο στίξης (κόμμα, τελεία, ερωτηματικό, κλπ).

π.χ. Οι αρχαίοι Φοίνικες ,που ήταν έμποροι και κατοικούσαν στον σημερινό Λίβανο, δημιούργησαν το πρώτο αλφάβητο.(1 περίοδος, 3 προτάσεις)

Τι είναι ημιπερίοδος;

Ημιπερίοδος είναι το τμήμα μιας πρότασης που αποτελείται από μια ή περισσότερες προτάσεις αλλά αυτές δεν έχουν ολοκληρωμένο νόημα. Βρίσκεται ανάμεσα σε δύο άνω τελείες ή ανάμεσα σε τελεία και άνω τελεία.

π.χ 'Ηταν μεσημέρι' η ζέστη ήταν ανυπόφορη.

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ:

1. Ως προς τη δομή τους χωρίζουμε τις προτάσεις σε :

Απλές: Είναι αυτές που έχουν ολοκληρωμένο νόημα

π. χ .Τα παιδιά παίζουν.

Ελλειπτικές: Είναι αυτές από τις οποίες λείπουν κάποια στοιχεία

π. χ: δωρεάν είσοδος (ενν η είσοδος είναι 'δωρεάν)

Σύνθετες: Είναι όσες έχουν περισσότερα από ένα υποκείμενα ή κατηγορούμενα ή αντικείμενα

π. χ: Η Μαρία και η Ελένη διαβάζουν.

Επαυξημένες: Είναι όσες εκτός από τα βασικά τους στοιχεία έχουν και κάποιους προσδιορισμούς.

π. χ: Τα παιδιά παίζουν στην αυλή. (στην αυλή = προσδιορισμός τόπου)

ΑΣΚΗΣΗ 1

A. Να διακρίνετε τις παρακάτω προτάσεις σε σύνθετες, απλές, επαυξημένες, ελλειπτικές:

1. Ο Γιάννης είναι ζωηρός και ανήσυχος.
2. Ο Πέτρος και ο Νίκος είναι συμμαθητές.
3. Καλημέρα!
4. Η Ελένη είναι φοιτήτρια της Ιατρικής.
5. Οι μαθητές έχουν εξετάσεις.
6. Ωρα να φύγουμε!

B. Να μετατρέψετε τις παρακάτω προτάσεις από απλές σε επαυξημένες και το αντίστροφο:

1. Το άγαλμα κατασκευάστηκε.
 2. Η επίμονη και διαρκής προσπάθειά του έφερε καρπούς.
 3. Η ζωή είναι δύσκολη.
 4. Είμαστε πολύ περήφανοι για τις προσπάθειες των παιδιών μας στο σχολείο.
- Γ. Άγιος Δημήτριος: ενοικιάζεται διαμέρισμα, 80τ.μ., 2 υ/δ, 3ος όροφος, αυτόνομη θέρμανση, διαμπερές, καλοριφέρ, τζάκι, τιμή 500ε. :Να μετατρέψετε τις ελλειπτικές προτάσεις σε ολοκληρωμένες, προσθέτοντας όλους τους

αναγκαίους όρους. Για τι κείμενο πρόκειται και γιατί προτιμήθηκαν ελλειπτικές προτάσεις;

2.Ως προς το περιεχόμενο τους τις χωρίζουμε σε:

αποφαντικές (για πληροφορία) :Αύριο φεύγουμε ταξίδι

ερωτηματικές (για να ζητήσουμε πληροφορία): Τι ώρα είναι;

προστακτικές (για να ζητήσουμε ή να παρακαλέσουμε για κάτι και βάζουμε τελεία ή θαυμαστικό): Βάλε μου λίγο καφέ / κάντε ησυχία

επιφωνηματικές: (για να εκφράσω ένα συναίσθημα και βάζω θαυμαστικό):Τι όμορφη μέρα!

ΑΣΚΗΣΗ 2

Α Να διακρίνετε τις προτάσεις ως προς το περιεχόμενό τους (αποφαντικές, ερωτηματικές, προστακτικές, επιφωνηματικές):

1. Μη μιλάτε δυνατά.
2. Η Χρύσα δεν έγραψε καλά στο διαγώνισμα .
3. Πόσο ψήλωσε ο Γιώργος!
- 4.Μήπως χρειάζεσαι βοήθεια ;
5. Σήκωσε το τηλέφωνο. Δεν το ακούς που χτυπάει;
- 6.Ο φίλος μου ο Πέτρος ήρθε πρώτος στις εξετάσεις.
7. Τι γρήγορα που περνά ο καιρός.

3. Ως προς την ποιότητα τους τις διακρίνουμε σε:

Καταφατικές : που δεν έχουν άρνηση

π.χ. : Η άσκηση είναι δύσκολη.

Αρνητικές: που περιέχουν άρνηση (δε(ν), μη(ν)):

π. χ.: Δεν αισθάνομαι καλά.

ΑΣΚΗΣΗ 3

A. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως προς την ποιότητα τους (καταφατικές/ αρνητικές)

1. Μη λες ψέματα.
2. Παραδέξου το λάθος σου.
3. Να είσαι ήσυχος στο μάθημα.
4. Ο καβγάς δεν σταματούσε.

B. Να μετατρέψετε τις καταφατικές προτάσεις σε αρνητικές και το αντίθετο κάνοντας και όλες τις απαραίτητες αλλαγές για το νόημα.

1. Κανείς δεν ήθελε να ακούσει για το θέμα .
2. Οι άνθρωποι δεν αποκτούν τίποτα χωρίς κόπο.
3. Ακολούθησα τις οδηγίες σου και γι' αυτό δεν δυσκολεύτηκα να βρω το ξενοδοχείο.
4. Ο καιρός σήμερα είναι κατάλληλος για βόλτα.

ΑΣΚΗΣΗ 4

Τέλος μια πρόταση μπορεί να αλλάξει σημασία ανάλογα με τον επιτονισμό της στον προφορικό λόγο και τα σημεία στίξης στον γραπτό λόγο: π. χ.:

Έρχεται το λεωφορείο. (δήλωση)

Έρχεται το λεωφορείο; (απορία)

Έρχεται το λεωφορείο!(έκπληξη)

ΑΣΚΗΣΗ 5

Να βρείτε το είδος των προτάσεων ως προς τα συστατικά τους (απλή, επαυξημένη, ελλειπτική)

- α. Η καθηγήτρια των Γαλλικών είναι πολύ καλή.
- β. Η αυλή του σχολείου είναι πολύ μεγάλη.
- γ. Η Ελένη είναι φοιτήτρια της Ιατρικής.
- δ. Σήμανε δώδεκα το μεσημέρι.
- ε. Οι στεριές είναι στεγνές, κατάγυμνες και σπανές, χρυσωμένες από το φθινόπωρο.
- στ. Η μητέρα κουράστηκε πολύ με τις δουλειές του σπιτιού.
- ζ. Το κουδούνι χτύπησε.
- η. Με έδιωξαν.
- θ. Όλοι οι μαθητές θεωρήθηκαν υπεύθυνοι για την αποτυχία της σχολικής εκδήλωσης.

ΑΣΚΗΣΗ 6

Να βρείτε το είδος των προτάσεων ως προς τη σημασία τους (αποφαντική, προσταγής, επιφωνηματική, ερωτηματική)

- α. Ο καιρός σήμερα είναι καταπληκτικός!
- β. Ανακοινώθηκαν οι βάσεις για την εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο.
- γ. Τ' αγαπούσα το σχολείο μου.
- δ. Πού έβαλες το κουστούμι μου;
- ε. Φύγε αμέσως από το σπίτι μου!
- στ. Το κατάστημα θα παραμείνει κλειστό ως τις 21 Αυγούστου.
- ζ. Θα ήθελα ένα τετράδιο και δύο μολύβια.

η. Θυμάσαι την πρώτη μέρα του σχολείου στα περασμένα Χριστούγεννα;

ΑΣΚΗΣΗ 7

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως προς τη δομή, το περιεχόμενο και την ποιότητά τους.

α. Από το παράθυρό της δε φαίνεται η αυλή του σχολείου.

β. Δε μου άρεσαν καθόλου οι πρώτες μέρες στο Γυμνάσιο!

γ. Ο Γιώργος είναι πανέξυπνος!

δ. Εσύ να μην ξεχάσεις το βιβλίο των μαθηματικών.

ε. Η Άννα ήταν χαρούμενη.

στ. Δεν άρχισαν ακόμη τα μαθήματα του ωδείου;

ζ. Γιατί δεν ήρθες;

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

1. Να γράψετε μια σελίδα στο ημερολόγιό σας για τις πρώτες σας μέρες στο Γυμνάσιο και να καταγράψετε τις σκέψεις και τα συναισθήματά σας.

2 «Ένας συμμαθητής σου εγκατέλειψε το σχολείο. Γράψε ένα γράμμα για να τον μεταπείσεις και να τον επαναφέρεις στο σχολείο.

